Sisäministeriö
Inrikesministeriet

Liikenne- ja viestintävaliokunta 20.10.2025

Asia: Valtioneuvoston selonteko sisäisestä turvallisuudesta VNS 6/2025 vp.

Eduskunnan liikenne- ja viestintävaliokunta on pyytänyt sisäministeriöltä kirjallista asiantuntijalausuntoa valtioneuvoston selonteosta sisäisestä turvallisuudesta VNS 6/2025 vp. Sisäministeriön asiantuntijalausuntona toteamme seuraavaa:

Järjestyksessään kolmas sisäisen turvallisuuden selonteko kuvaa sisäisen turvallisuuden toimintaympäristöä ja sen muutosta. Siinä määritellään keskeisimmät sisäisen turvallisuuden politiikan painopisteet ja tavoitteet. Selonteko määrittää yhdessä eduskunnan siitä antaman mietinnön kanssa Suomen sisäisen turvallisuuden politiikkaa koskevat keskeiset linjaukset tuleville vuosille. Sisäisen turvallisuuden selonteko muodostaa yhdessä ulko- ja turvallisuuspoliittisen ja puolustusselonteon kanssa kolmen turvallisuusselonteon kokonaisuuden.

Suomen sisäisen turvallisuuden tilanne on yleisesti ottaen vakaa. Sisäiseen turvallisuuteen vaikuttaa kuitenkin laajoja ilmiöitä sekä ulkoisia uhkia, joiden kehityskulkuihin tulee puuttua ajoissa. Venäjän Suomeen kohdistama painostaminen voi olla pitkäkestoista ja saada aiempaa laajempia ja vakavampia muotoja.

Vaikka muuttunut turvallisuusympäristö korostaa kansainvälisen yhteistyön merkitystä, kuuluvat uudetkin turvallisuusuhat pääasiallisesti sisäisen turvallisuuden kansallisten toimijoiden vastuulle, ja ne ovat avainasemassa yhteiskunnan häiriöttömän toiminnan varmistajina, hybridiuhkiin vastaamisessa, kriittisen infrastruktuurin suojaamisessa sekä väestönsuojelussa.

Sisäisen turvallisuuden viranomaiset seuraavat ja analysoivat turvallisuusympäristöä ja siinä tapahtuvia muutoksia yhdessä eri turvallisuusviranomaisten ja keskeisten sidosryhmien kanssa. Seurantaa tehostettiin vuonna 2022, kun Venäjä aloitti hyökkäyssodan Ukrainaan. Kriittinen infrastruktuuri on yksi tehostetun seurannan osa-alue.

Poliisille ja muille viranomaisille tulee säännöllisesti poikkeavia havaintoja kriittiseen infrastruktuuriin liittyen. Ne voivat olla murtoja, vahingontekoja tai esimerkiksi droonien lennättämistä kohteiden lähettyvillä. Kun kriittiseen infrastruktuuriin kohdistuu rikoksia, poliisi huomioi tutkinnassaan kaikki vaihtoehdot, jotka voivat olla tekojen vaikuttimia. Droonihavainnot Puolassa, Tanskassa ja Saksassa alleviivaavat tarvetta panostaa laajasti yhteiskunnan ja kriittisten toimintojen turvaamiseen. Viranomaisten vastatoimintasuorituskykyä droonien havainnointiin, seurantaan ja torjuntaan kehitetään. Myös EU-tasolla

tarvitaan droonien torjuntaan viranomaisyhteistyötä jäsenmaissa ja EU:n alueella yleisesti sekä yhteistä rajat ylittävää tilannekuvaa.

Kriittisen merenalaisen infrastruktuurin turvallisuus ja häiriönsietokyky ovat Suomelle keskeinen kansallisen turvallisuuden kysymys. Kriittisen merenalaisen infrastruktuurin turvallisuus lähtee liikkeelle infrastruktuurin omistajien primäärivastuusta, rakenteellisista suojaustoimista sekä omistamaansa infraan liittyvästä tilannetietoisuudesta ja sen valvonnasta infran suunnitellun toiminnan häiriintymisen havaitsemiseksi. Viranomaistoimien osalta rantavaltion toimivaltaisilla viranomaisilla on ensisijainen vastuu reagoinnista, puuttumisesta ja tilanteen hallinnasta merenalaiseen infrastruktuuriinkohdistuvissa uhkatilanteissa. Suomessa tässä roolissa toimivat lakisääteisten tehtäviensä osalta Rajavartiolaitos, poliisi ja Traficom. EU:n ja Naton tasolla Suomen keskeisenä tavoitteena on vahvistaa yhteistä tilannekuvaa, pelotetta, reaktiokykyä ja riittävän korjauskapasiteetin saatavuutta. Näin pyritään vahvistamaan kriittisen merenlaisen infrastruktuurin valvontaa ja vaurioiden ennaltaehkäisemistä sekä niihin reagoimista asiaankuuluvalla tavalla. Saumattoman kiinteä yhteistyö ja tiedonkulku operatiivisen viranomaisvasteen toimijoiden kanssa on ehdoton edellytys.

Tietoverkkorikollisuus kasvava uhka

Jatkuva teknologinen murros ja muut yhteiskunnalliset muutosvoimat tuottavat viranomaisille uusia tehtäviä ja kompleksisessa maailmassa ongelmat ovat monimutkaisia. Vaikka rikostutkinnan työkuorma on kasvanut, kokonaisrikollisuuden määrä ja rakenne ovat ajallisesti varsin vakaita. Omaisuusrikokset muodostavat rikosten kokonaismäärästä hieman alle puolet ja liikennerikokset vajaan neljänneksen.

Rikoksia tehdään jatkuvasti enenevissä määrin verkossa ja erilaisia tietoteknisiä päätelaitteita käyttämällä. Lisäksi muissa rikoksissa rikosten ratkaiseva näyttö on usein saatavissa verkosta tai päätelaitteilta. Tietoverkkoavusteinen petosrikollisuus (TVA-petokset) on viime vuosina kasvanut nopeasti ja muuttunut yhä järjestäytyneemmäksi, kansainvälisemmäksi ja teknologisesti kehittyneemmäksi ilmiöksi.

Rikolliset hyödyntävät muun muassa tekoälyä, bottiverkkoja ja kehittyneitä huijausmenetelmiä tavoittaakseen uhreja tehokkaasti yli kansallisten rajojen. Verrattuna viime vuoden 2024 lokakuun mennessä tämän vuoden lokakuuhun mennessä törkeät petokset ovat nousseet 42 %. TVA-petosten tutkiminen on monimutkaisempaa ja vie enemmän aikaa kuin perinteisissä rikoksissa. Sisä-Suomen poliisilaitokseen perustettiin toukokuussa 2024 tietoverkkoavusteisten rikosten tutkintayksikkö (TVA-yksikkö). Uusi yksikkö tutkii laajempia rikossarjoja ja isoja rikosvahinkoja.

Vaikka rikolliset hyödyntävät teknologiaa rikosten tekemisessä, teknologian avulla voidaan löytää tehokkaita ratkaisuja vaikeuttaa tai estää rikosten

tekeminen. Kesällä 2022 käyttöön otettujen estojen ansiosta huijauspuheluiden määrät laskivat merkittävästi, ja niihin liittyvä rikoshyöty aleni 7,1 miljoonasta eurosta 600 euroon loppuvuoden 2022 aikana. Traficomin ja Keskusrikospoliisin lisäksi työssä olivat mukana kaikki suomalaiset operaattorit. Huijauspuheluiden estotoiminta voitti rikoksentorjuntakilpailun 2025. Vastaavasti vuoden 2023 kuluttajasuojalain muutoksen myötä kaksivaiheisen tunnistuksen yleistyminen teki palveluihin murtautumisen huomattavasti vaikeammaksi, mikä näkyy maksuvälinepetosten laskuna.

Strateginen viestintä

EU- ja Nato-jäsenmaana Suomeen kohdistuu jatkuvaa ja aiempaa monimuotoisempaa vihamielistä informaatiovaikuttamista. Informaatiovaikuttamisen tavoitteena on horjuttaa ulkopuolelta yhteiskunnan toimintaa sekä vaikuttaa yhteiskunnan turvallisuuden ja yhtenäisyyden kannalta epäedullisesti ihmisten mielipiteisiin, asenteisiin. Yhteiskunnallisen polarisaation kasvu sekä lisääntyvä informaatiovaikuttaminen voivat murentaa luottamusyhteiskuntaa, mikä hankaloittaisi merkittävästi myös turvallisuusviranomaisten työtä.

Osana valtioneuvoston turvallisuusjohtamisen hanketta on valmisteltu strategisen viestinnän toimintaohje, joka on tarkoitus ottaa käyttöön.

Poliisiammattikorkeakoulu on ollut mukana kansainvälisessä FERMI-hankkeessa (Fake News Risk Mitigator). Hankkeessa disinformaatio toimi testialustana tekoälytyökalujen kehittämisessä viranomaisille. Tekoälyä käytettiin analysoimaan, miten valheellinen tieto leviää verkossa ja millaisia riskejä se voi aiheuttaa. Näiden kokeilujen avulla on voitu testata, miten tekoäly voi esimerkiksi auttaa poliisia tunnistamaan erilaisia uhkia ajoissa ja suunnittelemaan ennaltaehkäiseviä toimia.

Verkkoympäristö ja nuoret

Verkkoympäristön palveluiden kehittyminen on muokannut nuorten tapaa viettää vapaa-aikaa, ja sosiaalisen median trendit muokkaavat aiempaa enemmän nuorten toimintaa. Samalla kun internetin palvelut mahdollistavat nuorten yhteydenpidon ystäviin, uudet harrastukset ja opiskelun, niin verkkoympäristön haitat myös kohdistuvat lapsiin ja nuoriin. Kuten aiemmin todettiin, niin rikoksentekijät voivat hyödyntää verkkoympäristöä nuorten rekrytoimiseen rikolliseen toimintaan tai sitä voidaan pyrkiä käyttämään radikalisaation levittämiseen. Erityisesti lapset ja nuoret, joilla on haasteita koulunkäynnin, elämänhallinnan kanssa tai käyttävät päihteitä ovat todennäköisesti herkemmin alttiita sosiaalisen median haitallisille vaikutuksille.

Verkkoympäristö mahdollistaa rikoksentekijöille myös sen, että he voivat esimerkiksi lapsiin kohdistuvassa seksuaaliväkivallassa tavoittaa satojen tai jopa tuhannen uhrin potentiaalisen joukon, joita he voivat kiristää ja uhkailla ryhtymään seksuaalisiin tekoihin.

Verkkoympäristön haittojen torjunta edellyttää viranomaisilta entistä enemmän läsnäoloa niissä palveluissa, joissa nuoret viettävät suuren osan vapaa-ajastaan. Sosiaalisen median ja internetin eri palveluiden osalta tulisi selvittää, olisiko ikärajoihin liittyvää palveluihin pääsyn kontrollia täsmennettävä ja siten varmistettava, että palveluita ei käytetä, mikäli käyttäjä ei ole lainsäädännön tai palvelun käyttöehtojen mukaisesti riittävän vanha käyttämään palvelua. Tällä hetkellä käyttäjän ikää ei monissa nuorten käyttämissä palveluissa varmisteta riittävästi, ja palveluita käyttävät usein jopa alle kymmenvuotiaat lapset, joilta puuttuu tieto ja kyky arvioida palvelun tai sen käyttäjien heille aiheuttamia riskejä.

PELIPOLIISI-hanke kehittää uutta moniammatillista toimintaa, joka ennalta estää, paljastaa ja torjuu lapsiin kohdistuvia haitallisia toimia ja rikollisuutta digipelimaailmassa. Pelipoliisitoiminnan avulla parannetaan poliisin läsnäoloa ja toimintavalmiuksia pelialustoilla ja keskustelufoorumeilla sekä tarjotaan apua riskiryhmille ja rikosten uhreille. Hankkeessa keskitytään erityisesti lapsiin kohdistuvaan seksuaaliväkivaltaan, kyberrikollisuuteen sekä väkivaltaiseen radikalisoitumiseen ja ekstremismiin. Pelitoiminnalla pyritään myös ehkäisemään ja torjumaan viharikollisuutta.

Lopuksi

Sisäisen turvallisuuden viranomaisilla on keskeinen rooli erilaisten onnettomuuksien ja häiriöiden tai rikosten tapahtuessa. Viranomaisten vastuu ulottuu suomalaisten arjen turvallisuudesta poikkeusoloihin.

Erilaisiin turvallisuusuhkiin tulee kyetä varautumaan ja vastaamaan tehokkaasti. Tämä edellyttää ajantasaista lainsäädäntöä sekä riittäviä viranomaisresursseja ja -toimivaltuuksia. On ensiarvoisen tärkeää, että turvallisuustoimijoiden perustoimintojen suorituskyky pidetään hyvällä tasolla. Tämä luo edellytykset myös hybridiuhkiin ja vakavampiin häiriötilanteisiin vastaamiselle. Ulkoisen turvallisuusympäristön muutoksen myötä Suomella tulee olla kyky varautua myös erityisen vakaviin uhkiin, kuten sotaan ja aseelliseen konfliktiin

Lainsäädäntöneuvos Tiina Ferm